

CHAPTER 3

Can you hear me? Om pianofortellinger som samkunstlig forskningsformidling

Solveig Salthammer Kolaas

Nord universitet, Norge

Abstract: This article is about research dissemination – popular science research dissemination – where I offer a self-study of my own experiences of research dissemination in different ways and to different target groups. My reflections on mixed methods and arts-based research form the methodological backdrop for this article, and the theoretical perspective is the concept “co-arts.” With a narrative and explorative approach, in text, sound and video, I reflect on the development of what I refer to as “piano stories,” and further how these can be understood as “co-artistic research dissemination.” Piano stories are research-based narratives performed together with piano. Co-artistic research dissemination is understood as dissemination of research using different kinds of arts in interaction, and in my specific context I use the modalities of text and music. My own experiences with piano stories as a location for political influence are presented through four textual narratives and three piano stories in video format. The article caters to those interested in research dissemination, arts, and education.

Keywords: piano stories, co-arts, research dissemination, popular science, narrative self-study, arts-based research

Anslag

Jeg har alltid elsket å skrive. Skrive historier. Dikt. Eventyr. Sangtekster. Alle slags skjønnlitterære tekster. Jeg har også likt å skrive fagtekster. Men ikke like mye. Jeg syntes aldri jeg fikk det til. Ikke på samme måte. Det ble kaldt. Jeg skapte en distanse. Jeg skapte en distanse så fort skrivinga het

Sitering: Kolaas, S. S. (2023). Can you hear me? Om pianofortellinger som samkunstlig forskningsformidling. I O. B. Øien, S. S. Kolaas, M. F. Duch & E. Angelo (Eds.), *MusPed:Research: Vol. 6. Explorative Perspectives in Music and Education* (Chap. 3, s. 71–88). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.200.ch3>
Lisens: CC BY-NC-ND 4.0

akademisk skriving eller vitenskapelig tekst. Nå har jeg det ikke slik lenger. Musikk og teater er min lidenskap. Og jeg brenner sterkt for skole. Og for barn og unge. Jeg har et ønske om å gjøre en forskjell. Bidra. Påvirke. Innvirke. Jeg er opptatt av å delta i samfunnsdebatten. Jeg har skrevet flere kronikker (Kolaas, 2017, 2019, 2022c). Prøvd å nå ut til politikere, skoleledere. *Har* nådd ut til politikere, skoleledere. Jeg liker kronikken som form. Jeg liker å utforske ulike og nye måter å formidle forskning på. Måter og nå ut og fram. Og det er det denne artikkelen handler om. Å finne formidlingsformer som når fram. Og artikkelen handler om hvordan jeg har utviklet en samkunstlig form for forskningsformidling gjennom bruken av pianofortellinger.

Med selvstudier som metode (Smith, 2022) og refleksjoner rundt *mixed methods* (Creswell, 2014; Kara, 2015) og *arts-based research* (Leavy, 2018) som metodologisk bakteppe, vil jeg reflektere rundt egne opplevelser fra forskningsformidling gjennom fire tekstlige narrativ og tre pianofortellinger. Narrativene og pianofortellingene utgjør forskningsmaterialet for artikkelen og former også artikkelens struktur. Artikkelens teoretiske bakteppe er begrepet *samkunst*, som forstås som aktiv samhandling mellom flere likestilte kunstuttrykk «gjennom det aktive, implisitte verbet ‘å skape’ og de eksplisitte begrepene ‘sam’ og ‘kunst’» (Kolaas, 2022b, s. 35). Samkunstbegrepet innehar en samhandlende, skapende og aktiv dimensjon som er relevant i utviklingen av pianofortellinger som formidlingsform. Med en narrativ analytisk tilnærming (Craig, 2007; Polkinghorne, 1988; Riessman, 2008; Sørly & Blix, 2017) reflekterer jeg rundt bruken av pianofortellinger og utviklingen av begrepet samkunstlig forskningsformidling.

Pianofortelling 1: Før disputas

31. august 2022 disputerte jeg med avhandlingen *Samkunst som menings-skapende tilnærming – en mixed methods studie om valgfaget produksjon for scene* (Kolaas, 2022b). 14 dager før disputas fikk jeg utdelt tittel for prøveforelesningen. Prøveforelesningen i en doktorgrad skal ha en tittel eller tema som er relatert til avhandlingen, og avholdes samme dag og like i forkant av selve disputasen.

Figur 1. Pianofortelling: Før disputas

Notat: Klikk [her](#) for å se pianofortellingen.

Onsdag 17. august kl 9.00. Det er 14 dager til min disputas og jeg er rimelig stressa. Natta før drømte jeg at bedømmelseskomiteen hadde glemt at det var disputas og at flyet med disputaslederen var kansellert på grunn av SAS-streik. Jeg sitter hjemme i stua slik som dette og spiller piano. Venter på mail. Fra doktorgradsutvalget Og der kommer den: «Bedømmelseskomiteen har bestemt følgende tittel på prøveforelesningen som skal avholdes før disputasen din 31. august: Hvordan kan mixed methods studier bidra i praksisrettet utdanningsforskning? Det er fint om du kan bekrefte at du har mottatt denne e-posten.»

Hvordan kan mixed methods studier bidra i praksisrettet utdanningsforskning? Javel. Ikke et eneste ord om musikk, kunstfag og skole? Jeg går og tar meg en kopp kaffe på kjøkkenet. Frustrert. Setter meg hardt på stolen ved kjøkkenbordet. Dette var ikke akkurat drømmeoppgaven... Jeg setter meg ved pianoet igjen. Det bruker å hjelpe når hjernen arbeider på høygir. Hvordan skal jeg imøtekomme dette? Hva er praksisrettet utdanningsforskning egentlig? Hva er mixed methods egentlig? Og hvordan kan mixed methods studier bidra i praksisrettet utdanningsforskning... egentlig?

Og DER skjønner jeg det! Bidra...! Det er jo DET det handler om! Hvordan skal mixed methods studier bidra? Det er jo derfor jeg driver med dette! Er det ikke nettopp det forskning skal...? Mor ringer og spør hva jeg har fått som tittel på prøveforelesninga mi. «Hvordan kan mixed methods studier bidra i praksisrettet utdanningsforskning?» svarer jeg. «Å ja, det er det du har gjort i din studie, det?» sier mor. Ja. Det er det faktisk. Jeg har

nettopp gjort en mixed methods studie om valgfaget produksjon for scene, og med den ønsker jeg å bidra til å utvikle skole og utdanning i framtida, altså nettopp i praksisrettet utdanningsforskning. JA! Dette kan jeg prate mye om! Og jeg setter meg ved pianoet og spiller videre...

Det jeg ved første øyeblikk trodde skulle bli en litt kjedelig oppgave viste seg å bli en kreativ og givende øvelse. En igangsettende impuls (Øien, 2021, s. 53) som utvidet mine forståelser både med tanke på hva *mixed methods* er, hva forskningsformidling er og hvem jeg som forsker og lærerutdanner er. I arbeidet med prøveforelesningen brukte jeg pianoet mye. For å bearbeide tanker. Som pusterom. For å forsterke refleksjonene. Jeg har bakgrunn fra musikkteater og er vant til å tenke musikk i samspill med det som skjer rundt meg, som et underbyggende og forsterkende element. I doktorgradsavhandlingen min (Kolaas, 2022b) utviklet jeg begrepet samkunst nettopp med bakgrunn i, og for å forstå, samspillet mellom ulike kunstformer i sceneproduksjon i skolen. I arbeidet med prøveforelesningen skrev jeg tekster i narrativ form og leste dem høyt for meg selv mens jeg improviserte på piano. Dette ga mening! Jeg opplevde at musikken ga næring til teksten og at budskapet ble forsterket gjennom bruken av musikk! Denne oppdagelsen resulterte i at jeg i selve prøveforelesningen formidlet deler av forskningen mi gjennom det jeg har valgt å kalle *pianofortellinger*, slik som i «Før disputas». En inspirasjonskilde til denne formidlingsformen er artisten Ingrid Bjørnov (www.ingridb.no), som bruker piano og fortellerteknikk som en egen formidlingsform som artist. I min kontekst forstås pianofortellinger som forskningsbaserte muntlige narrativ med piano som musikalsk følge.

Forskningsformidling

Min oppfatning er at en viktig del av det å være utdanningsforsker og lærerutdanner er å formidle forskningen si til ulike målgrupper slik at den kan komme til nytte, noe også Smith (2010, 2022) hevder. Populærvitenskap handler om å framstille vitenskapelige problemer og resultater på en slik måte at ikke-eksperter skal ha mulighet til å fatte dem (Nordbø, 2020), og denne måten å formidle forskning på er en viktig del av akademia (Olsen,

2022; Snipstad et al., 2021). Nettopp derfor har jeg ved flere anledninger bidratt med forskningsformidling i form av kronikker (Kolaas, 2017, 2019, 2022c). Den tildelte prøveforelesningstittelen og arbeidet med å utforske begrepet *mixed methods* knyttet til praksisrettet utdanningsforskning, bidro sterkt til bevissthet omkring ulike måter å formidle forskning på. Fokuset gikk fra det å blande metoder i forskning til å blande metoder i formidling.

Ifølge Smith (2022, s. 288) har lærerutdannere et profesjonelt ansvar for å bruke kunnskapen sin til å endre praksis og utvikle kunnskap som har betydning også utenfor egen kontekst, noe som kan gjøres gjennom selvstudier. Dette er noe av bakgrunnen for problemstillingen som driver artikkelen: *Hvordan kan forskning formidles gjennom bruk av pianofortellinger?*

Narrativ 1: Kurs

Under min forskerutdanning gikk jeg på ph.d.-kurs i Trondheim. Jeg ble mer og mer frustrert over at de ulike forskningstilnærmingene vi lærte om verken syntes å passe til det jeg skulle forske på, eller til meg som forsker. Vi lærte om kvalitativ og kvantitativ forskning. Objektivisme, fenomenologi, diskursanalyse, grounded theory, akademisk skriving, vitenskapelig artikkelskriving og IMRAD-struktur. Ingen ting stemte med meg og mitt. Hvor var jeg oppi alt dette? Skulle jeg stå utenfor og observere fra side-linja? Skulle jeg plassere meg midt i feltet og se det derifra? Og framfor alt: Hvordan skulle jeg formidle forskningena mi? Hvordan skulle jeg nå ut og fram? Hva var min forskerstemme? Så fordypet jeg meg i litteratur: Five ways of doing qualitative analysis (Wertz et al., 2011), Handbook of Arts-Based Research (Leavy, 2018) og, ikke minst, Creative research methods in social sciences (Kara, 2015). Kara (2015) skrev om kreativitet, og at det i de siste årene har blitt mer og mer vanlig å la seg inspirere av flere metoder i forskningsarbeidet. Hun skrev også at kreativitet måtte gjennomsyre alle faser i forskningena, også formidlingsfasen (!), og at det ikke bare var ønskelig, men også vesentlig, å posisjonere seg som forsker og forme sin egen personlige forskerstemme. Det var mitt eureka! Kara (2015) anbefaler metodologisk pluralisme, ikke bare i generering og analyse av empiri, men også i

framstilling og formidling av forskning! Gjennom en gryende oppdagelse av hvordan egen forskerstemme kan få plass i forskning og formidling startet min doktorgradsstudies reise inn i et pluralistisk metodologisk landskap (Kara, 2015; Wertz et al., 2011).

En mixed methods narrativ tilnærming

Mixed methods beskrives gjerne i forskningslitteraturen som bruk av både kvantitative og kvalitative metoder (Creswell, 2014; Postholm, 2010). I de senere årene, og særlig innen kunstfaglig forskning, er forståelsene av *mixed methods* utvidet til å inkludere også kunstneriske tilnærminger (Kara, 2015; Leavy, 2018). Min ph.d.-studie (Kolaas, 2022b) føyer seg inn i det Kara (2015) beskriver som et pluralistisk metodologisk landskap gjennom at jeg blander flere ulike kvantitative og kvalitative metoder, både i generering og analyse av empiri og i utvikling av funn. I tillegg berører jeg det kunstbaserte gjennom bruken av narrativ, forstått som tekst i fortellende form. I prøveforelesningen utvidet jeg min forståelse av *mixed methods* til også å ta i bruk kunstneriske virkemidler som musikk, bilder og teater i presentasjonen av forskninga mi, noe også Kara (2015, s. 156) skriver om. Dette tok jeg med meg i videre arbeid etter disputasen.

Selv om narrativ tilnærming i dag er en vel anerkjent metode innen kvalitativ forskning (Craig, 2007; Polkinghorne, 1988; Riessman, 2008), kan narrativer, ifølge Sørly og Blix (2017), navigere i skjæringspunktet mellom akademisk tekst og kunstuttrykk. Narrativ tilnærming, både som analyse og formidlingsform, er gjennomgående i denne artikkelen, og måten jeg skriver ut narrative på har skjønnlitterære impulser i seg. Gjennom en narrativ forskningstilnærming ønsker jeg å utdype forståelser og mening med utgangspunkt i mennesket som et fortellende vesen (Craig, 2007). Jeg tror på historier og et levende språk som en inngang til forståelse. Narrativer kan bevege og invitere til dynamiske prosesser hvor verden kan ses fra nye perspektiv (Sørly & Blix, 2017), og narrativer kan skapes for å konstruere mening (Polkinghorne, 1988). Min narrative tilnærming blander elementer fra ulike retninger, og å invitere musikken inn har utvidet min forståelse av narrativ. Bruken av piano koblet sammen med tekstlige og muntlige narrativ, som i pianofortellingene, åpnet opp

for nye perspektiver (Sørly & Blix, 2017), og konstruerte mening på en ny og annerledes måte enn gjennom ren tekst. Min måte å fortelle på ble forsterket gjennom å inkludere musikken. I denne artikkelen ønsker jeg å løfte fram mulighetene denne forståelsen av narrativ tilnærming kan ha i forskningsformidling.

I artikkelen bruker jeg både tekstlige narrativer og narrativer i lyd og bilde. Musikken og pianoet er en del av min identitet som menneske, og skulle også vise seg å være det i min identitet som forsker. I pianofortellingene trer min egen forskerstemme fram. Nettopp dette er sentralt i utviklingen av begrepet samkunstlig forskningsformidling.

Praksisrettet utdanningsforskning

Mitt kunstfaglige forskningsfelt er knyttet til skole og utdanning. Utdanningsforskning kan i bred forstand sies å være all forskning som er aktuell for ansatte i skole og utdanning. I en NIFU-rapport beskrives utdanningsforskning som et flerfaglig og tverrfaglig forskningsfelt, og defineres som å omfatte forskning om alt fra undervisning og læring, utdanningens innhold, vurderingsformer, styring, ledelse og organisering av utdanningssektoren til utdanningssystemets rolle i samfunns- og arbeidsliv (Gunnes & Rørstad, 2015, s. 11). Utdanningsforskning omfatter forskning både på barnehage- og skolefeltet, fag- og yrkesopplæring, høyere yrkesfaglig utdanning, høyere utdanning og læring i arbeidslivet (Kunnskapsdepartementet, 2020a). Praksisrettet utdanningsforskning kan altså betegnes som et komplisert og omfattende felt.

Kunnskapsdepartementet (2021) skriver på sine nettsider at de ønsker å «stimulere til dristighet og fornyelse i utdanningsforskningen og legge til rette for effektiv formidling til ulike brukere, slik at resultatene kan komme til nytte på alle nivåer i utdanningssystemet». Om forskning skal bidra, må den altså bli sett og hørt av sentrale aktører innen feltet forskninga berører. Innenfor praksisrettet utdanningsforskning må det derfor bli lagt vekt på å publisere på ulike måter for å nå ut til forskjellige relevante målgrupper: politikere, lærere, foreldre og andre akademikere, jamfør tidligere nevnt om populærvitenskap. Praksisrettet utdanningsforskning skal bidra til å styrke kvaliteten på utdanning og komme

til nytte på feltet, og en viktig del av det å være utdanningsforsker må nettopp derfor være å formidle forskninga si slik at den når ut til alle nivåer i utdanningssystemet. Det å utforske ulike og nye måter å formidle forskning på blir dermed en viktig form for kunnskapsutvikling: Hvordan kan forskninga mi bli hørt?

Kunstbasert forskning og selvstudier - et mulighetsrom

Etter at performative og kunstbaserte forskningsmetoder, som for eksempel *arts-based research* (ABR) (Leavy, 2018), de siste årene har blitt mer og mer anerkjent, har *mixed methods* også blitt forstått som forskning i skjæringspunktet mellom kvantitative, kvalitative og performative metoder (se for eksempel Øien, 2021). ABR åpner opp nye mulighetsrom på tvers av disipliner, og kunstens potensial kan være å skape nye måter å se, tenke og kommunisere på (Leavy, 2018, s. 3). Kunsten vekker affekt fordi den spiller på multimodale strenger og kan bringe fram forståelser som andre tilnærminger ikke klarer (Østern, 2017, s. 12), og ifølge Leavy (2018) kan ABR nå innsikt på nye måter, nå nye grupper og også inkludere motakeren i denne meningsskapingen. ABR løfter også fram betydningen av forskerens stemme innen forskning, og muliggjør dermed nye tilnærminger både i prosess og formidling av resultat. Østern (2017, s. 8) mener at forskning med kunsten kan karakteriseres av at utgangspunktet for forskninga er kunstnerens egen erfaring og praksis, og forstår den som transformativ fordi den forsøker å «skape aktivitet og bidra til endring» (Østern, 2017, s. 11). Kunsten spiller på følelser og åpner opp for andre måter å skape mening på. I pianofortellingene bruker jeg nettopp erfaring fra egen kunstnerisk praksis som utgangspunkt for å utforske nye måter for forskingsformidling. For å nå nye grupper. Og for å skape aktivitet og bidra til endring. Gjennom bruk av kreativitet og egen erfaring fra en kunstart, åpner ABR dermed opp et mulighetsrom for å utvikle min egen forskerstemme. I et slikt mulighetsrom har pianofortellingene vokst fram.

For å utvikle en egen forskerstemme må jeg som forsker være bevisst og reflektere over egen praksis. Derfor har jeg valgt å skrive ut denne

utviklingen med selvstudier som metodisk bakteppe. Selvstudier handler om lærerutdanneres forskning på egen praksis (Smith, 2022). Ifølge Smith (2022) artikulere selvstudier praksisutøveres tause kunnskap, og ved å vitenskapeliggjøre kunnskapen kan den formidles og gjøres tilgjengelig for andre (s. 292–293). Selvstudier har til hensikt å føre til endringer ikke bare i egen praksis, men også ut over egen praksis, på institusjonelt, nasjonalt og internasjonalt nivå (Smith, 2022). Praksisrettet forskning har til hensikt å endre praksis. *Jeg har et ønske om å endre praksis.* Dessuten er det, ifølge Smith (2022), lærerutdanneres profesjonsansvar å ha en sterk stemme som deltar aktivt i lærerutdanningsdebatten. Dette engasjerer meg! Dette inspirerer meg til å utvikle en tydelig forskerstemme! Til å reflektere over hva som er min signatur som forsker og formidler! Og til å reflektere over hvordan jeg kan utvikle denne og bruke den aktivt i den offentlige samfunnsdebatten om skole og utdanning.

Narrativ 2: På kontoret

10. oktober 2022. Jeg sitter ved kontorpulten min på Nord universitet. Surfer på nett og leser om skole. Forbereder meg til en debatt jeg er invitert til å delta på to uker senere. Om kunstfagenes plass i skolen: Bli elevene smartere uten kunst? (Lytring, 2022). Jeg leser om Elise Farstad Djupedal som forsker på timetall i skolen. Djupedal (2022) har funnet at timetallet i skolen har økt med tjue prosent fra 1990 til 2008: At en elev som starter på skolen i dag går til sammen to år lenger på skolen enn en som startet på skolen i 1990. To år mer. Er det bra eller dårlig? Jeg setter meg fram på stolen. Leser videre om hvilke fag som har fått timene. Av 1400 timer har matte og norsk fått 750! Altså over halvparten av timene. Kunst og håndverk har fått 44, mat og helse 37. Musikk har fått fem. Fem timer? Det er så lite at Språkrådet anbefaler å skrive tallet med bokstaver i stedet for tall i flytende tekst. Jeg vet ikke om jeg skal le eller gråte. Og noe av det mest interessante er: Selv om matte og norsk har fått så mange flere timer, har ikke resultatene på PISA-testene blitt noe bedre (Djupedal, 2022). Elevene har altså ikke blitt bedre i matte og norsk selv om de har økt timetallet betraktelig. Jeg kjenner at jeg blir provosert. Videre leser jeg om Per Brodal, barnepsykiater, hjerneforsker og professor emeritus ved OsloMet. Og om Charlotte

Lunde, lege og journalist. De mener at seksårsreformen er en skivebom. At skolen har feilet: Barn har fått et ekstra skoleår, men har mistet et år med lek (Fladberg, 2023). Videre uttaler de at barns læring går gjennom lek, og at de tradisjonelle arbeidsformene skolen tilbyr er feilslått og gjør at elevene sliter med å takle både livet og skolens krav (Fladberg, 2023). Dette går inn på meg. Jeg blir frustrert. Jeg blir sittende og gruble. Kan mer fokus på kunstfag i skolen være et bidrag her? Estetiske fag blir ofte knyttet opp mot lek. Vi må jo gjøre noe? For meg er slike impulser ofte det som setter i gang startskuddet for handling når det gjelder forskningsformidling, og dette er min igangsettende impuls (Øien, 2021) denne gangen. Jeg setter meg ved pianoet og finner fram mobilen. Henter fram et kort innlegg, en pianofortelling jeg deltok med på folkehelsekonferanse et par dager tidligere under fanen «Min hjertesak». Jeg setter på videokameraet og filmer meg selv ved pianoet mens jeg framfører innlegget. Slik jeg gjorde det på konferansen. Før jeg går hjem den dagen, 10. oktober 2022, legger jeg ut videoen på min private Facebook-side, med følgende tekst:

«Dagens 'fra kontoret' 😊»

Var så heldig å få bidra med et lite innlegg på årets folkehelsekonferanse før helga. Her er mitt bidrag! Om skole, utdanning, praktisk-estetiske fag og livsmestring.

Til Ola Borten Moe: Blir du med og snur på flisa?» (Kolaas, 2022a)

Pianofortelling 2: Minister Moe: Can you hear me?

Figur 2. Pianofortelling: Minister Moe: Can you hear me?

Notat: Klikk [her](#) for å se pianofortellingen.

Khrono 23. oktober 2021: Forsknings- og utdanningsminister Ola Borten Moe etterlyser synlige forskere i samfunnsdebatten (Lie, 2021). Kjære Ola. Her er jeg. Jeg er forsker. Jeg er lærer. Jeg er musiker. Jeg er lærer-utdanner. Jeg er nok godt over snittet interessert i skole. Jeg er nok godt over snittet interessert i estetiske fag også. Jeg har akkurat gjort ferdig en doktorgrad. Jeg har funnet ut en hel del som jeg synes du, kunnskapsministeren og andre politikere kan ha bruk for å vite. Nå skal jeg fortelle deg om det.

I doktorgradsprosjektet mitt har jeg blant annet undersøkt hvilke betydninger det å arbeide med et valgfag som produksjon for scene kan ha for elever, lærere, skole og for samfunnet. Hele 395 lærere er informanter i studien min, og det de sier peker mot at det å arbeide tverrfaglig med praktiske og estetiske fag rett og slett kan være en arena for danning og livsmestring. Og det er jo tema som framheves i den nye læreplanen. Men for at det skal kunne skje, er det viktig at lærerne har kompetanse, og halvparten av lærerne som underviser i estetiske fag i skolen i dag har ikke kunstfaglig utdanning. Det er faktisk skoler i Norge som ikke har en eneste lærer med kompetanse i musikk, mens de har mange lærere med utdanning innenfor engelsk, matte og norsk. Hva tenker du om det?

Alle elever som går i skolen i dag er unike. Noen lærer best gjennom å lese, tenke, reflektere. Noen lærer best gjennom praktisk og kroppslig aktivitet. Noen lærer best gjennom opplevelser, og gjennom det å skape. Jeg ønsker meg en skole der det er like bra å være god til å danse som å være god i matematikk. En skole som teller opplevelser og vennlige ord like mye som antall leste ord i minuttet.

Så, minister Ola Borten Moe: Can you hear me? Nå har hvert fall jeg gjort meg litt mer synlig for deg! Håper du også vil gjøre deg synlig for meg! Og for alle oss som er interessert i barn og unge, og skole. Og at du vil bidra til å utvikle skole og utdanning i en ny retning. Blir du med og snur på flisa?

Da jeg logget meg inn på Facebook litt senere på ettermiddagen var videoen delt over hundre ganger. Én kommentar ble jeg ekstra oppmerksom på. Den var fra kunnskapsminister Tonje Brenna: «Det var blant de bedre invitasjonene til møte jeg har hørt. Vil gjerne høre mer om både forskninga og erfaringene du har gjort deg!» (Kolaas, 2022a). Så ringte

telefonen. Det var en statssekretær i Kunnskapsdepartementet som foreslo dato for et møte. Et møte mellom Tonje Brenna og meg. Jeg takket ja.

Narrativ 3: Forberedelser

8. november 2022. Jeg har forberedt meg godt. Jeg skal møte kunnskapsminister Tonje Brenna. Hun skal ha et møte med utdanningspolitikere i region Trøndelag, og jeg skal være med. I tillegg får jeg kjøre med henne fra Værnes til Trondheim, og får mulighet til en prat med henne på tomannshånd. Jeg kommer fysisk alene, men har flere støttespillere med i den tenkte bagasjen. Jeg har nylig deltatt i en paneldebatt for Lytring og NRK P2 om kunstfagenes plass i skolen (Lytring, 2022), og har vært i kontakt med daglig leder i organisasjonen Musikk i Skolen (<https://www.musikkiskolen.no>), Ulrika Bergroth-Plur. Hun og flere fra Musikk i Skolen var i møte med statssekretæren i august, og på høring hos Utdannings- og forskningskomiteen et par uker tidligere i anledning statsbudsjett 2023. Fra Lytringdebatten har jeg med meg meninger fra et panel bestående av seks personer, som samlet står bak et større fokus på praktiske og estetiske fag i skolen. Ungdomsskolelærer og samfunnsdebattant Sanna Sarromaa mener at norskfaget har blitt alt for stort (Lytring, 2022): Ta timer fra norsk og gi det til de praktiske og estetiske fagene! (Ta fra de rike og gi til de fattige?) Mats Henriksen fra Fremskrittspartiets ungdom, Dina Nesgård Evjen fra Arbeiderpartiets ungdom, Lorentz Edberg – med doktorgrad om skolemusikal i Sverige, Torkjel Strige – avdelingsleder ved Frol barneskole i Levanger – alle sto samlet om budskapet: Vi må ha mer fokus på kunstfagene i skolen (Lytring, 2022). Musikk i Skolen og paraplyorganisasjonen SEF – Samarbeidsforum for estetiske fag (<https://www.sef.no>) har lagt fram tydelige krav til Stortinget om hvordan man skal gå fram for å få til dette: Kompetansekrav for å undervise i kunstfag i grunnskolen på lik linje med andre fag. Sikre at det innføres et minimum antall timer for praktiske og estetiske fag i grunnskolelærerutdanningen på alle lærerutdanningsinstitusjoner. Gi tydelige signaler fra øverste politiske ledelse til skoleeiere om at etterutdanning i disse fagene må prioriteres (Musikk i Skolen, 2023). I en personlig mail 31.10.2022 skriver Ulrika til meg: «Det viktigste er jo at vi er mange som sier det samme, og som kan stå samlet om de viktigste sakene.

Jeg skulle, som jeg skrevet ved flere anledninger nå, ønske at politisk ledelse og denne regjeringen skulle se mulighetsrommet i disse fagene, og konkret og aktivt velge å gjøre disse fagene til et satsingsområde som man (les: politikerne) skulle bli stolte av ...» Ja, nettopp.

På møtet mellom Tonje Brenna og regionale utdanningspolitikere i Trondheim denne dagen, 8. november 2022, ble jeg invitert til å innlede møtet. Jeg valgte å gjøre det som en pianofortelling.

Pianofortelling 3: Møte med kunnskapsminister Tonje Brenna

Figur 3. Pianofortelling: Møte med kunnskapsminister Tonje Brenna

Notat: Klikk [her](#) for å se pianofortellingen.

Hei. Jeg heter Solveig Salthammer Kolaas. Jeg er akkurat ferdig med en doktorgrad om valgfaget produksjon for scene og kunstfagenes plass og betydning i dagens skole. I produksjon for scene arbeider elever og lærere sammen om å lage sceneproduksjoner som skal framføres for et publikum (Kunnskapsdepartementet, 2020b). Det å arbeide sammen og komme i mål med en sceneproduksjon krever utrolig mange forskjellige mennesketyper for å løse mange forskjellige arbeidsoppgaver. Nettopp det gjør at mange elever finner sin plass i et slikt fag.

Bare se på Henrik som sliter tungt med engelskfaget, og som plutselig står på scenen og synger engelsk med den største selvfølge. Og Stine som ikke finner sin plass i klassen, men som troner som en helt bak lysteknikerbordet og gjennom det får endret statusen sin i elevgruppa.

Jeg har en kollega fra New Zealand. Hun er professor i dans. Rose Martin. Situasjonen på New Zealand for 20 år siden kan sammenlignes med der Norge er i dag. I 2000 tok politikerne i New Zealand et valg. De ville satse på kunstfagene, og implementerte kunstfagene i utdanningssystemet (se for eksempel Thwaites, 2018; Buck & Snook, 2016). Musikk, dans, drama og visuell kunst ble innført som egne fag i skolen. Og dermed også i lærerutdanningene. Poenget er at New Zealand tok et aktivt valg med å prioritere kunstfagene i utdanningssystemet. I Norge gir vi flere og flere timer til matematikk og norsk, uten at elevene gjør det bedre på PISA-testene av den grunn... (Djupedal, 2022).

Jeg tenker at det er på tide med en stor endring i norsk skole. Hva med å røske litt opp i den tradisjonelle timeplanstrukturen og jobbe mer tverrfaglig og praktisk over heile linja? Skolen er for teoritung. Fram med tillitsreformen. Stol mer på den enkelte lærer. Ta bort noen læringsmål i de største fagene. Ha mot til å ta timer fra matematikk og norsk og gi dem til kunstfagene og andre praktiske fag. Jeg tenker at det er på tide med en endring som fører til at ulike typer kunnskap får like stor verdi. Et skolefelleskap med et bredt kulturliv der det myldrer av ulike kunnskapsformer og uttrykk er en kraftfull motvekt til mobbing, stress og lav mestringsfølelse.

Hva er viktig for elevene å lære? Som dattera mi på 11 år sa da jeg spurte om hun ville være med på mammas disputas på universitetet: «Nei takk, mamma, vi har heldag med mat og helse da, vi.»

Takk for meg.

Epilog: Samkunstlig forskningsformidling

Hvordan kan forskning formidles ved bruk av pianofortellinger? Hensikten med å blande metoder i forskning må være at sluttproduktet skal bidra med noe mer enn summen av delene hver for seg (Creswell, 2014). I denne artikkelen har jeg vist til egne erfaringer med å blande metoder i *formidling* av forskning. Jeg har reflektert over hvordan jeg har opplevd pianofortellinger som politisk påvirkning. Jeg har erfart at det å bruke pianoet som en aktiv medspiller i formidling av tekst treffer folk på en annen måte enn gjennom ren tekst og ren tale. Jeg har erfart at denne formidlingsformen inkluderer mottakeren i meningsskapingen og har en form folk tilsynelatende forstår.

Og jeg har erfart at den kan bidra til endring (Østern, 2017), nå innsikt på nye måter og nå nye grupper (Leavy, 2018). Hvorfor? Kunsten vekker, ifølge Østern (2017), affekt fordi den spiller på multimodale strenger og kan bringe fram forståelser som andre tilnærminger ikke klarer. Kanskje er det nøkkelen. Måten kunnskapen blir presentert på. At formidlingsform og innhold spiller på lag. At kunnskapsformidling i debatten om kunstfaglige diskurser skjer på kunstfaglige premisser.

Gjennom bruken av pianofortellinger har begrepet samkunstlig forskningsformidling vokst fram. Samkunstlig forskningsformidling forstår jeg som forskning formidlet i samspill med, og gjennom bruk av, ulike kunstformer. For eksempel tekst og musikk, slik jeg har gjort i denne artikkelen. Parallelt med min akademiske stemme har jeg ved å bruke pianofortellinger utviklet en populærvitenskapelig stemme. En samkunstlig forskerstemme. Begrepet samkunstlig forskningsformidling vil forhåpentligvis være et kunnskapsbidrag til det kunstfaglige og kunstpedagogiske forskningsfeltet, som et eksempel på kunstbasert forskningsformidling. Begrepet samkunst ble utviklet som teoretisk begrep i doktorgraden min (Kolaas, 2022b). Nå har samkunst også blitt formidling. Denne formidlingsformen har gitt meg talerett i diskurser jeg tidligere ikke har deltatt i. Nå har min samkunstlige og populærvitenskapelige praksis gitt næring til min vitenskapelige og akademiske praksis. Som i denne artikkelen. En vitenskapelig artikkel utformet i en samkunstlig formidlingsform. Forhåpentligvis kan dette bidra til å utfordre mer tradisjonelle former for forskningsformidling og være en stemme også innenfor academia. Og videre inspirere og gi næring til andre forskeres praksis.

Narrativ 4: Frampek – videre forskning?

Se det for deg. Du er førsteårsstudent ved grunnskolelærerutdanningen, og det er første studiedag. Du har aldri vært student før, og du er ganske spent. Blir du kjent med noen nye i dag? Hvordan er timeplanen? Hvilke fag skal du ha? Hvilke lærere vil du møte? Det første som møter deg når du kommer til universitetet er andreårsstudenter som ønsker deg velkommen og lurer på om du vil følge med dem til morgensamlinga. Så klart vil du det! Trappa opp til rommet er malt som et klaviatur, og det kjennes ut som

du spiller en melodi på tur opp. Det er fargerike malerier på veggene, og fra innerst i gangen hører du musikk og høylytt prat. Musikken blir sterkere og sterkere idet du nærmer deg rommet, og akkurat idet du går gjennom døra stemmes det i med felles sang. «Velkommen til skolen her, velkommen fra fjern og nær. Kom, vi skal synge og spille litt...» I rommet er det musikere med instrumenter. Gitar, bass, trommer, trompet, trekkspill. Kanskje både studenter og lærere. Foran dem står en gjeng studenter og gjør enkle bevegelser til sangen. Oj, tenker du ... Du som syns sånt er litt kleint ... Ja ja, du kan jo stille deg bakerst så lenge? Og bare se på? Det er latter og lek. Sangen blir kraftigere og kraftigere etter hvert som de nye studentene lærer seg teksten og melodien, og plutselig tar du deg selv i å synge med. Beveger sannelig ikke føttene seg litt i takt med musikken også? «Synge sammen, trallala. Spille sammen, trallala. Velkommen!»

En lærer tar ordet: «Velkommen hit som student på grunnskolelærerutdanningen ved Nord universitet. Dere er de heldige utvalgte som skal få være med på et spennende forskningsprosjekt. En nasjonal pilot. Et kull som skal prøve ut en annerledes lærerutdanning. En lærerutdanning som tar mangfold, folkehelse og livsmestring på alvor. Som skal ta bort grensene mellom de tradisjonelle fagene. Som skal ta i bruk tverrfaglige arbeidsmetoder. Som har fokus på likeverd mellom fag, kunnskapsformer og mennesketyper. Som tar på alvor at alle lærer og opplever forskjellig. Som sprenger grenser. Som har opplevelse, praktisk arbeid, kunst og kultur i fokus. Og i tillegg til de «vanlige» skolefagene skal alle studentene ha både dans, drama, musikk og visuell kunst på timeplanen. Som for øvrig ikke er en timeplan delt inn i fag. Hver dag starter vi med sang og bevegelses-kvarter i amfiet her. Og så er vi alltid ute i natur og frisk luft i løpet av dagen. Mer info etter kaffe ved bålet ute.»

Ja vel. Tenker du. Dette kan bli interessant ...

Referanser

- Buck, R. & Snook, B. (2016). Teaching the arts across the curriculum: Meanings, policy and practice. *International Journal of Education & the Arts*, 17(29).
- Craig, C. J. (2007). Story constellations: A narrative approach to contextualizing teachers' knowledge of school reform. *Teaching and Teacher Education*, 23(2), 173–188. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2006.04.014>

- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4. utg). Sage.
- Djupedal, E. F. (2022). På skuldrene til de minste – grunnskolens timefordeling som verktøy for å skape framtida. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 39(1), 29–40. <https://doi.org/10.18261/nnt.39.1.4>
- Fladberg, K. L. (2023, 4. april). Hjerneforsker og barnepsykiater mener skolen har feilet: – Barna våre har tapt noe helt livsnødvendig. *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/2022/10/19/hjerneforsker-og-barnepsykiater-mener-skolen-har-feilet-barna-vare-har-tapt-noe-helt-livsnodvendig>
- Gunnes, H. & Rørstad, K. (2015). *Utdanningsforskning i Norge 2013. Ressurser og resultater* (Nifu-rapport 2015:8). <http://hdl.handle.net/11250/284979>
- Kara, H. (2015). *Creative research methods in the social sciences: A practical guide*. Policy Press.
- Kolaas, S. S. (2017, 4. oktober). Vet kunnskapsministeren hva han gjør med sangen? *Khrono*. <https://www.khrono.no/grunnskole-musikk-i-skolen-sang/vet-kunnskapsministeren-hva-han-gjor-med-sangen/117363>
- Kolaas, S. S. (2019, 4. desember). Det å oppleve at elevenes selvtilitt vokser, er faktisk rørende. *Adresseavisen*. <https://www.adressa.no/midtnorskdebatt/i/eEK2da/det-a-oppleve-at-elevenes-selvtilitt-vokser-er-faktisk-rorende>
- Kolaas, S. S. (2022a, 20.oktober). *Dagens 'fra kontoret':-D. Var så heldig å få bidra med et lite innlegg på årets folkehelsekonferanse*. [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/1532955495/videos/457604162863185/>
- Kolaas, S. S. (2022b). *Samkunst som meningsskapende tilnærming – en mixed methods studie om valgfaget produksjon for scene* [Doktorgradsavhandling, Nord universitet]. Nord Open. <https://hdl.handle.net/11250/3022436>
- Kolaas, S. S. (2022c). Minister Moe, can you hear me? *Adresseavisen*. <https://www.adressa.no/midtnorskdebatt/i/G3R8G4/jeg-skroller-videre-pa-mobilen-hvordum-eller-smart-er-du>
- Kunnskapsdepartementet. (2020a). *Forskning, kunnskapsmegling og bruk. Strategi for utdanningsforskning 2020–2024* [Strategi]. <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/artikler/utdanningsforskning-og-analyse/id2009266/>
- Kunnskapsdepartementet. (2020b). *Læreplan for valgfaget produksjon for scene (SOS01-02)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/sos01-02>
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Utdanningsforskning*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/tema/forskning/artikler/utdanningsforskning-og-analyse/id2009266/>
- Leavy, P. (2018). *Handbook of arts-based research*. Guilford Publications.
- Lie, T. (2021, 23. oktober). Forventer at forskere blir mer synlige og at universitetene klatrer på rangeringene. *Khrono*. <https://www.khrono.no/forventer-at-forskere-bli-mer-synlige-og-at-universitetene-klatrer-pa-rangeringene/624271>

- Lytring. (2022). *Debatt i P2. Blir elevene smartere uten kunst?* [Radioprogram]. NRK. <https://radio.nrk.no/serie/debatt/KMTE84009622>
- Musikk i Skolen. (2023). *Politisk arbeid*. Hentet 17. mars 2023 fra <https://www.musikkiskolen.no/politisk-arbeid>
- Nordbø, B. (2020, 22. juni). Populærvitenskap. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/populærvitenskap>
- Olsen, J. W. (2022, 30. juli). Slik kan forskere nå ut til flere med forskningen sin. *Khrono*. <https://khrono.no/slik-kan-forskere-na-ut-til-flere-med-forskningen-sin/705405>
- Polkinghorne, D. E. (1988). *Narrative knowing and the human sciences*. Suny Press.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage Publications.
- Smith, K. (2010). Forskningsbasert lærerutdanning – noen utfordringer. *Bedre skole*, (2). <https://utdanningsforskning.no/artikler/2011/forskningsbasert-larerutdanning-noen-utfordringer/>
- Smith, K. (2022). Selvstudier – verktøy for profesjonell utvikling for lærerutdannere. I M. Ulvik, H. Riese & D. Roness (Red.), *Å forske på egen praksis. Aksjonsforskning og andre tilnærminger til profesjonell utvikling i utdanningsfeltet* (s. 287–308). Fagbokforlaget.
- Snipstad, S., Blikstad-Balas, M. & Bratland-Sanda, S. (2021, 30. september). Hvordan formidler du forskningsresultater til Ola og Kari i gata? *Morgenbladet*. <https://www.morgenbladet.no/aktuelt/forskning/2021/09/30/hvordan-formidler-du-forskningsresultater-til-ola-og-kari-i-gata/>
- Sørly, R. & Blix, B. H. (Red.). (2017). *Fortelling og forskning: Narrativ teori og metode i tverrfaglig perspektiv*. Orkana Akademisk.
- Thwaites, T. (2018). Curriculum and assessment changes in music education in New Zealand 1987–2016. I G. McPhail, V. Thorpe & S. Wise (Red.), *Educational change and the secondary school music curriculum in Aotearoa New Zealand* (s. 12–26). Routledge.
- Wertz, F. J., Charmaz, K., McMullen, L. M., Josselson, R., Anderson, R. & McSpadden, E. (Red.). (2011). *Five ways of doing qualitative analysis: Phenomenological psychology, grounded theory, discourse analysis, narrative research and intuitive inquiry*. Guilford Press.
- Øien, O. B. (2021). *Understanding musical leadership in light of performative and pedagogical practices from a hermeneutic practice ecological perspective* [Doktorgradsavhandling, Nord universitet]. Nord Open. <https://hdl.handle.net/11250/3008460>
- Østern, T. P. (2017). Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 1(5). <https://doi.org/10.23865/jased.v1.982>